

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה 1.....
- ב. אתי עשה ודחי לא תעשה ... גרידא לא תעשה שיש בו כרת מי דחי 1.....

דף ג.

א. כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה

כלל אמרו: כל העולה לייבום, עולה לחליצה, וכל שאינה עולה לייבום, אינה עולה לחליצה,

שנאמר (דברים כה פסוק ז) וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחֵת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלָתָה יְבִמְתּוֹ הַשְּׂעֵרָה אֶל הַזְּקֵנִים, מכלל שאם היה חפץ בה מייבם הוא אותה, אבל זו שאינו מייבמה אפילו אם חפץ בה, אינה עולה לחליצה.

ולפיכך יבמה האסורה על היבם משום ערוה, שאינה מתייבמת, פטורה מן החליצה, שכיון שאינה עולה לייבום, אינה עולה לחליצה, וכן יבמה שהיא ערת ערוה, פטורה מן החליצה מטעם זה, שכל העולה לזיקת יבום, עולה לזיקת חליצה, וכל שאינה עולה לזיקת יבום, פטורה מן החליצה.

ומטעם זה נפסק להלן דף מא. שהיבמה¹ לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהיו תשעים יום ממיתת הבעל, חוץ מיום המיתה ויום יבום או החליצה, מכיון שאין העובר ניכר עד תשעים יום ושם יתברר שמעוברת היא ויפגע באשת אב שלא במקום מצוה, וכל שאינו עולה לייבום אינה עולה לחליצה².

דף ג.

ב. אתי עשה ודחי לא תעשה ... גרידא לא תעשה שיש בו כרת מי דחי

¹ שו"ע אהבע"ז קסד א

² ובדיעבד שחליץ לרמב"ם וטור וכן פסק בשו"ע שעלתה חליצה אך הרמ"א פסק כדעת הגהות מרדכי סוף גיטין שצריכה חליצה אחרת מטעם שכיון שאינה ראויה אז לייבום ע"כ אינו עולה לחליצה.

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מצות³ עשה דוחה את לא תעשה בכל מקום⁴. י"א⁵ שטעם הדבר משום שמצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו שהאבה גדולה מהיראה. אולם ברוב הראשונים⁶ חלקו על כך ומצות לא תעשה חמורה ממצות עשה. ויש שכתבו⁷ טעם אחר, שאזהרת הלאו בתורה על תנאי נאמרה, שבעת שאירע חיוב מצות עשה, נדחה האזהרה שהיא לא תעשה ונקיים הציוי שהוא עשה, ותבוא מצות עשה ותדחה לא תעשה. וי"א⁸ שטעם הדבר שהעושה מעשה

³ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק י הלכה ה

⁴ עיין תוד"ה מתן ד' עירובין דף ק' א' דלגירסתנו כתבו דעשה שהיה יכול להתקיים בלא הלאו וע"י פשיעה בא הלאו אינו דוחה הלאו לר"י שם אבל לפ"ו לר"א דוחה ומרש"י שם ד"ה ור' יהושע משמע דאינו דוחה דמכפר במתנה אחת ועיי"ש בנה"ש מה שציין ממהר"ק שורש קל"ט דל"ת שבמקדש אינו נדחה מפני עשה אפי' שהעשה ג"כ במקדש וכדמשמע התם ואפי' הלאו אינו לאו דמקדש אלא דאירע במקדש כגון לאו דלא תוסף אינו דוחה ועיין תפא"י ברכות פ"ו אות ד' ובבועז שם. ועיין ח"י בית מאיר שבת קכח ב' דכתב להקשות אהא דמשמע בגמ' דרק אי צער בע"ה דאו' דחי' מבטל כלי מהיכנו ואמאי לא ידחה אפי' הווה דרבנן כמו דעשה דוחה ל"ת ומשמע מדבריו דעשה דרבנן דוחה ל"ת דאו' ועיין פמ"ג סי' ש"ה בא"א ס"ק י"א דחשיב למוקצה בשבת עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. עשה דרבנן דוחה ל"ת דרבנן עיין פמ"ג או"ח משב"ז תנ"ד. עשה אין דוחה ל"ת ועשה דרבנן פמ"ג סי' ש"ה ס"ק י"א בא"א

⁵ עיין רמב"ן שמות פ"כ פס' ח' וואמת הוא ג"כ כי מדת זכור רמזו במצות עשה, והוא היוצא ממדת האהבה והוא למדת הרחמים, כי העושה מצות אדוניו אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ומדת שמור במצות לא תעשה, והוא למדת הדין ויוצא ממדת הירא, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוניו ירא אותו, ולכן מצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו שהאבה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה כגופו ובממונו רצון אדוניו הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו, ולכך אמרו דאתי עשה ודחי לא תעשה, ומפני זה יהיה העונש במצות לא תעשה גדול ועושיין בו דין כגון מלקות ומיתה, ואין עושיין בו דין במצות עשה כלל אלא כמורדין, כמו לולב וציצית אינו עושה, סוכה אינו עושה, שסנהדרין היו מכין אותו עד שיקיבל עליו לעשות או עד שתצא נפשו לכאורה צ"ע דברי רבינו דהא בגמ' יבמות ז. אמו עשה דוחה את ל"ת לאו לא תעשה חמור מיניה וקאתי עשה ודחי ליה מה לי חומרא וזמא ומה לי חומרא רבה ואפשר שזהו כוונת גליון הש"ס שם שציין לדברי רבינו פה וכן הקשה להדיא ביד מלאכי כללי התלמוד כלל תקט"ו עשה הוא קל מלא תעשה, כן מוכח בהדיא בפ"ק דיבמות [דף] ז' א' דאיתא שם הדר אמר אמו עשה דוחה את לא תעשה לאו לא תעשה חמור מיניה וקא אתי עשה ודחי ליה

⁶ רב נסים גאון שבת קלג. תוס' יבמות דף ע"ז: ד"ה שכן וכ"כ שם רש"י בד"ה לא סבירא לי ע"ש וע"ע תוס' דפרק תמיד נשחט [דף] נ"ט א' ד"ה אתי ובהרא"ש דבכורות פרק ה' סי' ח' וכן מוכח תו בפרק יום הכפורים [דף] פ"ה ב' דקאמר השתא על לא תעשה מכפרת על עשה מבעיא והיינו משום שהעשה יותר קל מלא תעשה ועיין הרמב"ם פכ"ד מהלכות אישות הלכה ד' וחייבי עשה איסורן קל ובה"ה שם ובפ"א מהלכות נדרים הלכה ח' היתה מחייבי לאוין ואצ"ל מחייבי עשה והפר נדרים הרי אלו מופרין הרי מבואר שלא תעשה חמור מן העשה וכן תמצא להכנה"ג בספר דינא דחיי [דף] ב' סוף ע"ד שכתב בבירור ומצות עשה הן קלות ממצות לא תעשה

⁷ רב ניסים גאון משבת דף קלג. "דכתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז וכתוב גדילים תעשה לך ידענו כי זה לא תעשה אינו שווה בכל דבר אלא מיוחד הוא וכי הציזוי שנאמר אחריו הוא תנאי עליו וכי לא בא להזהיר אלא על לבישת כלאים חוץ ממצות ציצית אבל מה שהוא מעורב מחומי פשתן עם הטלית של צמר שהיא מצוה אינו נכנס בזו האזהרה אלא מותר הוא."

⁸ במשך חכמה דברים פרק לד פס' יב ד"ה לכל המורא הגדול ביאר דברי רבינו הרמב"ן באופן אחר וז"ל "הרמב"ן פרשת יתרו ביאר טעם דעשה דוחה לא תעשה. דאף דלא תעשה חמור, זה במי שעושה מדעת עצמו. אם כן העושה מעשה וממרה, גדול הטאו ממי שאינו עושה מעשה ואינו מקיים רצון השי"ת. אבל מי שעושה מרצון השי"ת, אם אנו נשקול במאזני צדק מה עדיפא טפי, אם לעבור הלא תעשה או לקיים העשה, על זה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מראה אהבה למצות השי"ת, ומי שמונע מעשות לא תעשה הוא בגדר ירא, וגדול מדת האהבה מהיראה אצל השי"ת. ולפיכך עדיף שתדחה העשה לל"ת, כיון שמה שעושה המעשה שיש בו גם לא תעשה, (כגול הלובש כלאים בציצית) אין זה מצד המרי (שרוצה ללבוש כלאים), רק מצד ציווי השי"ת לעשות העשה (ללבוש ציצית). אבל כשעושה נגד רצון השי"ת, ודאי גדול הממרה, ועונשו חמור ממי שמתעצל ואינו עושה מצוה.

י"א שרק עשה המפורש ממנין תרי"ג דוחה לא תעשה ולא עשה שהוא ענף מצווה⁹.

י"א¹⁰ שמצוה המתיוחסת לאדם וחיוב מונח על גופו לקיים כגון מצות אכילה אינו דוחה לא תעשה, ובמה יתרצה בדבר הנאסר, חלילה לקדוש ישראל להתכבד בדבר האסור והטמא.

אין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת¹¹.

י"א¹² שמקום בו המצוה אינה עוברת, וניתן לקיימה בזמן אחר שאין בו לא תעשה, אין עשה דוחה לא תעשה.

אמרינן דהעושה מעשה מראה אהבה להמצוה השי"ת, ומי שמונע מעשות לא תעשה הוא בגדר ירא, וגדול מדת האהבה מהיראה אצל השי"ת. לכן עדיף שתדחה העשה לל"ת, כיון שמה שלובש כלאים בציצית, אין זה מצד המרי, רק מצד ציווי השי"ת ללבוש גדילים. אבל כשעושה נגד רצון השי"ת, ודאי גדול הממרה, ועונשו חמור ממי שמתעצל ואינו עושה מצוה. זה ביאור דבריו. ולפי זה אתי שפיר, דבמקדש שהשכינה שורה, ועשרה נסים נעשו (אבות ה, ה), ומרוב ההרגל של האדם בדביקות להשי"ת נקל למצוא מדת האהבה, לכך הוזהרה תורה (ויקרא כו, ב) "וממקדשי תיראו", ששם נקל לבעוט, ולסור מדת הפחד מהאדם. ולכן (זבחים צו, ב): אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, כי בעניני המקדש, שם גדול התועלת מהיראה לבלי עשות מה שהוזהרה תורה, מהתועלת ממה שיעשה האדם מה שצותה תורה. וזה טעם מושכל⁹

⁹ בינת אדם שער או"ה כלל ח' או"ק י', אמנם נראה להוכיח לא כן מרש"י ומתוד"ה מתן ד' עירובין ק' א' דס"ל דעשה דר' מתנות ידחה לאו דבל תוסיף ורק לר"י שם איכא איזה טעם דאינו דוחה וד' מתנות הווה ענף מצווה דאינו ממנין תרי"ג דנכלל במעשה החטאת וכמו שכתב ברמב"ם בספר המצוות מצווה ס"ד וגם זריקה לא הזכיר ובשורש י"ב כתב להדיא דהווה ענף ולהרמב"ן אפי' המעשה אינו מצווה אמנם אפי' דתוס' ס"ל כבה"ג דמנה במצווה קצד הוריקות למצווה וצע"ג

¹⁰ אור שמח הלכות חמץ ומצה פרק ו הלכה ז ביישוב מש"כ הרמב"ם "אין אדם יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה לו כו', זה הכלל כל שמברכין עליו ברהמ"ז יוצא בו ידי חובתו, וכל שאין מברכין עליו כו' אינו יוצא בו י"ח" הארי החי (שאנת אריה) בסימן צ"ו האריך בזה, דלדידן אתי עשה ודחי ל"ת, והעלה דלא כרבינו ובסברא הנ"ל יתיישבו דבריו

¹¹ עיין ב"ה יו"ד רחצ א

¹² תוספות כתב בפ"ק דיבמות (ה' ע"ב ד"ה כולה) היכא דאין מצוה עוברת, כמו גבי שריפת קדשים דיובל לשרוף אחר י"מ, אין עשה דוחה לא תעשה גרידא.

ועיין כיוצא בסברא זו בב"י על טור או"ח סימן י"א (עמוד ע"א ד"ה וכתב), שכתב דמה דקיימא לן [שבת קלג, א] באי אפשר לקיים שתייהן עשה דוחה לא תעשה, דזה הוי דוקא באי אפשר בשום אופן לקיים שתייהן דרך היתר, אבל אם אפשר בשום אופן, אף דעתה אי אפשר, אינו דוחה. הרי מה דאפשר בשום פעם לקיים דרך היתר, אף דעתה אי אפשר, נחשב אפשר. חכמת שלמה אורח חיים סימן שכח סעיף יא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

כל מקום¹³ שיכול לקיים שניהם אין עשה דוחה לא תעשה מן התורה

---

¹³ פרי מגדים אורח חיים פתיחות פתיחה להלכות ציצית ובמשבצות זהב סימן תצח ס"ק טז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>